

Kvittering på innsendt hørings svar på Høyring Forslag til nye forskrifter om barnehageverksemd og grunnskole og vidaregåande opplæring i Longyearbyen

Høringens saksnummer: 21/1751

Høring: Høyring Forslag til nye forskrifter om barnehageverksemd og grunnskole og vidaregåande opplæring i Longyearbyen

Levert: 15.08.2021 11:55:22

Svar type:

Jeg svarte som: Annen

Avsender: Foreldreutvalget for grunnopplæringen

Kontaktperson: Asle Sandnes

Kontakt e-post: asle.sandnes@fug.no

Foreldreutvalget for grunnopplæringen, FUG, takker for muligheten til å svare på høringen om nye forskrifter for barnehage, grunnskole og vidaregåande opplæring i Longyearbyen.

Vi har i arbeidet med høringen mottatt innspill og praksiserfaringer fra representanter i rådsorganer i Longyearbyen, og har merket oss at departementets forslag har ført til et stort lokalt engasjement og opprør blant foreldre der. Vårt innspill vil naturlig nok konsentreres om den forskriften som gjelder skole.

Vi ønsker å uttrykke vår støtte til de lokale stemmene som vil forkaste foreliggende forslag til forskrift, og ber om at departementet utreder nærmere det faktiske grunnlaget for, konsekvensene av og de menneskerettslige sidene ved forskriften, og at en ny og varmere forskrift legges fram. Vi mener det bør være mulig å innrette forskriften på en måte som i større grad opprettholder dagens tjenestetilbud både i omfang og kvalitet. Dette gjelder i særlig stor grad dem som allerede har en tilknytning til Svalbard i dag. Den foreslåtte forskriften framstår som en kraftig reduksjon av dagens tilbud for barn med spesielle behov, og det er sannsynlig at den vil gå ut over de mest sårbare.

FUG er tilhengere av et avklart regelverk som leder til forutsigbarhet og likhet når det gjelder ivaretagelse av barn, deres behov og deres rettigheter. Dette fremmer et godt samarbeid mellom hjem, skole og barn, noe som vi i FUG verdsetter høyt.

Vi vil understreke norske myndigheters plikt etter Grunnloven § 104 og Barnekonvensjonen Art 3 og 4 til å gjøre **barnerettighetsvurderinger** i saker som angår barn. Vi viser til følgende utdrag fra Meld. St. 18 (2020-2021) - Barnekulturmeldingen:

"Staten har ei plikt til å oppfylle, respektere og beskytte rettane til barn. Barnekonvensjonen artikkel 4 pålegg staten å setje inn alle velegna lovgivingsmessige, administrative og andre tiltak for å oppfylle dei forpliktingane staten har etter barnekonvensjonen. Når myndighetene gjennomfører ny politikk eller lagar nye lover, skal dei gjere det som blir kalla ei barnerettsvurdering. Det vil seie at myndighetene må vurdere kva for konsekvensar dei foreslåtte tiltaka vil få for om vi klarer å oppfylle rettane barna har. Barne- og ungdomspolitikken må derfor ta utgangspunkt i rettane til barna og det ansvaret myndighetene har, slik det blant anna er nedfelt i internasjonale regelverk og det norske lovverket."

Vi synes det er vanskelig å se av høringsnotatet at konsekvensene for barn og unge i Longyearbyen er tilfredsstillende utredet og vektlagt. Vi stiller blant annet spørsmål ved hvordan barnas rett til å bli hørt er ivaretatt.

Vi vil også peke på de vurderingene som framgår av NOU 2020: 3 under pkt. 19.3.2, som vi mener viser at departementets høringsnotat går for langt i å innskrenke etterlevelsen av Norges menneskerettighetsforpliktelser i Longyearbyen. Herfra hitsettes:

«Utvalget mener at reglene om universell utforming og individuell tilrettelegging ved utdanningsinstitusjonene også skal gjelde fullt ut på Svalbard. Utvalget viser særlig til Norges forpliktelser etter FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, som gjelder for hele det norske territoriet, også på Svalbard. Norge signerte konvensjonen i 2007 og ratifiserte den i 2013. Det betyr at Norge er forpliktet til å følge det som står i konvensjonen. Konvensjonen artikkel 24, som omhandler retten til utdanning for mennesker med nedsatt funksjons[1]evne, er omtalt i boks 19.1. FN-konvensjonen legger til grunn at alle mennesker har en iboende verdighet og verdi, like og umistelige rettigheter, og at dette er grunnlaget for frihet, rettferd og fred i verden. I artikkel 1 står formålet med konvensjonen, som er «å fremme, verne om og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter, og å fremme respekten for deres iboende verdighet». Konvensjonspartene forplikter seg dermed til å sikre og fremme full gjennomføring av alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter for alle mennesker med nedsatt funksjonsevne, uten diskriminering av noe slag på grunn av nedsatt funksjonsevne, blant annet gjennom lovgivningstiltak for å virkeliggjøre rettighetene som er nedfelt i konvensjonen, jf. artikkel 4 nr. 1.»

Dersom forskriften skal innføres i sin nåværende form, oppstår det etter vår

mening et sterkt behov for å etablere overgangsordninger som sikrer dagens innbyggere i Longyearbyen at de fortsatt kan motta tjenester som i dag. Dersom de klargjøringer og rettighetsinnskrenkninger som følger av forskriften gis "tilbakevirkende kraft" vil mange av dagens innbyggere på Svalbard oppleve en stor endring i viktige forhold som de har innrettet sin tilværelse etter.

Vårt inntrykk av lokalsamfunnet i Longyearbyen er at de har kommet svært langt i å skape et varmt, inkluderende og mangfoldig samfunn for alle med engasjerte, ressurssterke borgere som bidrar sterkt med frivillig arbeid og dugnad. FNs bærekraftsmål og barns rettigheter har lenge hatt et sterkt fokus der.

Vi vil påpeke at vi oppfatter den foreslåtte forskriften og redegjørelsen og begrunnelsene i høringsnotatet som relativt kyniske i behandlingen av rettighetene, livsvilkårene og hverdagen til barn, unge og deres familier. Vi savner nærmere utredning, faktagrunnlag og vurdering av dagens situasjon i relasjon til:

- Om det er vanskeligere å rekruttere fagkompetanse til å ivareta barn med spesielle behov i Longyearbyen enn ellers i landet
- Om det er en realitet at den frie tilgangen utenlandske borgere har til Svalbard medfører en strøm av "rettighets- og velferdsprofitører" som ikke er bærekraftig
- Om tjenestetilbudet og inkluderingen av barn og unge med behov for spesiell tilrettelegging pr. i dag er mer omfattende enn det departementet mener ligger innenfor dagens regelverk
- Hva som blir konsekvensene for barn og unge i barnehage og skole i Longyearbyen i dag

FUG mottar årlig flere henvendelser fra foreldre med spørsmål om hjelp til å løse utfordringer i møte med skoler. Spørsmålene er av ulik karakter og spenner tematisk fra spørsmål om bekledning og mat til banas rettigheter til et trygt og godt skolemiljø og rett til spesialundervisning. Vi har de siste årene kun fått et fåtall henvendelser fra foreldre på Svalbard. Vi tolker dette i retning av at det er stor tilfredshet med gjeldende skoletilbud blant foreldrene, og at foreldrene der er grunnleggende innstilt på å "klare seg selv".

Vi støtter forskriftsforslaget i de deler hvor hele kapitler i opplæringsloven i sin helhet er foreslått å gjelde i Longyearbyen. Nedenfor har vi tatt inn de punktene fra høringsnotatet som vi mener i særlig grad går ut over hensynet til barn og unge i Longyearbyen i lys av det som er skrevet over:

- Departementet legger også til grunn at det vil være situasjoner der et barns behov er så omfattende at det overstiger LLs forpliktelser, og at barnet da ikke kan få et skoletilbud overhodet. Da kan ikke barnet få sin rett

til opplæring dekket i Longyearbyen av LL. Foreldrene må sørge for at barna får sine behov dekket andre steder. I slike tilfeller hviler det et stort ansvar på barnets foreldre som må ta stilling til om det beste for barnet faktisk er å forlate Svalbard.

- Barnets rett og plikt til opplæring må i stedet oppfylles utenfor Svalbard, gjennom grunnskole i Fastlands-Norge etter reglene i opplæringsloven, eller gjennom opplæring i barnets hjemland dersom det er et annet enn Norge. Det hviler et stort ansvar på barnets foreldre i slike situasjoner.

- Departementet mener at LL ikke bør pålegges å oppfylle opplæringslovens regler om tegnspråk, punktskrift, særskilt språkopplæring og ASK i videregående opplæring.

- Departementet foreslår at inngangsvilkåret for elevers rett til spesialundervisning i grunnskolen i Longyearbyen skal være at eleven bare har behov for mindre eller moderat tilrettelegging av opplæringen, jf. forslag til § 7 første ledd. Dette innebærer at elever som har behov for tilrettelegging av opplæringen som går ut over det som kan regnes som moderat tilrettelegging, ikke har rett til spesialundervisning. Dette betyr at en tommelfingerregel vil være at dersom tilretteleggingen i all hovedsak kan gjennomføres innenfor elevens vanlige gruppe med de personalressursene som vanligvis er tilknyttet denne gruppen, er tilretteleggingen å regne som mindre eller moderat. Det må ikke mistes av syne at spesialundervisningen er noe annet og noe mer enn ordinær opplæring eller intensiv opplæring, jf. opplæringsloven §§ 1-3 og 1-4.

- Departementet foreslår dessuten at retten til spesialundervisning for øvrig begrenses av den kapasiteten og kompetansen som LL rår over. Ved siden av å avgrense retten gjennom inngangsvilkåret, mener departementet at LLs tilgjengelige kapasitet og kompetanse skal utgjøre en selvstendig grense for LLs forpliktelse. Dette sikrer at forskriften ikke gir elever en rettighet som ikke er mulig å oppfylle i Longyearbyen.

- Når barnets behov går ut over LLs plikt til å tilby spesialundervisning, har ikke barnet rett til grunnskoletilbud i regi av LL. I slike tilfeller må foreldrene sørge for at retten til opplæring oppfylles andre steder.

- Departementet foreslår at LL ikke skal ha plikt til å tilby verken kulturskole, leksehjelp, leirskole eller SFO, og at reglene i opplæringsloven §§ 13-6, 13-7, 13-7a og 13-7b ikke skal gjelde i Longyearbyen. For leirskole er det også praktiske argumenter som tilsier at en plikt for LL vil være for strengt. Det finnes ingen leirskoler på Svalbard og reisekostnadene ved å dra på leirskole på fastlandet er svært høye. Tilskuddet som tidligere ble gitt for leirskoleopphold, men som i dag er inkludert i rammeoverføringene, tar ikke høyde for slike reisekostnader.

Med vennlig hilsen

Marius Chrømer, leder FUG

Marie Skinstad-Jansen, nestleder FUG

Renate Toft, utvalgsmedlem FUG

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.